

XXI.

A

SZABADKŐMÍVESSÉGRŐL

A SZEGEDI PÁHOIYHÁZ BOKRÉTA-ÜNNEPÉN

A MUNKÁSOKHOZ INTÉZETT BESZÉD.

TARTOTTA:

ARATÓ FRIGYES.

SZEGED, 1898.

A PÁHOLY SAJÁTJA

Nyomatott Engel Lajos könyv- és könyomdájában Szegeden.

Tisztelt ünneplő társaság!

Fennáll immár az emberszeretetnek emelt hajlék!

Amit a tudás bölcsesége kitervezett, a szorgalom ereje elvégezett, az már jórészt csak a szépség díszét várja, hogy teljessé legyen megvalósulásában.

Elérkezett a bokrétaünnepség napja, midőn régi magyar szokás szerint együtt örül munkás és gazda, s elhalmozza egymást jókívánataival.

Csak hogy valami különös, valami szokatlan van ebben a mi bokrétaünnepünkben.

Másutt a munkás ismeri, legalább névről, az épület gazdáját; tudja, mi célra fog szolgálni az a ház, amelynek fölemeléséhez két keze munkájával ő is hozzájárult.

Itt a kőműves meglepődve tudja meg, hogy szabadkőművesek számára dolgozik,

oly kőművesek számára, akik az ő mesteriségéhez ugyancsak keveset értenek; csudálkozva hallja, hogy az emelet díszes termék templomnak is nevezgetik, majd észreveszi, hogy az építés iránt érdeklődő idegenek is bizonyos kíváncsisággal beszélgetnek a szabadkőművesekről, s azok törekvéseiről.

Végre aztán maga is elkezd töprengeni afelett, hogy azok a szabadkőművesek tulajdonképpen kicsodák, micsodák? Talán akad társai között olyan is, aki hallotta, hogy a szabadkőművesek titkos társaságot alkotnak, ördöggel czimboráló, trónokat és oltárokat ledöntő gonosz emberek. Most már igazán szeretné tudni, kiknek is épít ő házat tulajdonképpen?

Kik is hát azok a szabadkőművesek? vannak-e Szegeden? vannak-e az ország más városaiban is? s külső országokban?

Igen, Szegeden is vannak, s az egész világon vannak mindenütt.

Amióta ember van a földön, van erős és gyenge, úr és szolga, gazdag és szegény, hatalmas és elnyomott, boldog és boldogtalan, tanult és tudatlanságban sínylődő.

S minden időkben voltak emberek, akik lelkük teljes jóakarásával arra törekedtek, hogy az erős a gyengét el ne tiporja, hanem megvédelmezze, az úr a szolgát le ne nézze, hanem megbecsülje, a gazdag a szegényt ki ne zsarolja, hanemgyámolítsa, a hatalmas az elnyomottat meg ne ölje, hanem felemelje, a boldog a boldogtalant el ne kerülje, hanem megvigasztalja, a tanult a tudatlant meg ne vesse, hanem felvilágosítsa; s hogy a szerencsében, jólétben élő ember is embertársának ismerje a legnyomorultabbat, s annál nagyobb mértékben törekedjék mindenki a szerencsétlenek felsegítésére és megmentésére, mennél magasabban áll felettük: tudásban, hatalomban, anyagi és erkölcsi erőben.

Minden időben voltak férfiak, akik másrészt lelkük tiszta meggyőződésével azon fáradoztak, hogy a szegény, az elnyomott, a nehéz sorsban küzködő, ne az erkölcs, ne a becsület árán igyekezzék helyzete javítására, s ne az isteni és emberi törvények felforgatásától remélje sorsának javulását, hanem belássa, megértse, hogy minél szerényebb sors jutott neki az életben osztályrészül,

annál nagyobb szorgalommal, annál nagyobb takarékoszággal, annál nagyobb józansággal kell saját boldogulásán munkálkodnia; minél nagyobb mértékben számít az isteni és emberi törvények védelmére, annál nagyobb tiszteletben kell azokat tartania; minél inkább rászorul a jobb módúak nemeslelkűségére, annál inkább érdemesnek kell magát tanúsítania, tisztességes és munkás élete által.

E férfiak szabadkőművesek voltak minden időben, — akár viselték e nevet akár nem!

E férfiak közé tartoztak azok is, akik a szabadkőműves szövetséget megalkották, hogy nemes törekvéseiket az egyesülés erejével sikeresebbé tegyék.

A szabadkőműves szövetség régi idők óta áll fenn. Sokan vannak, akik eredetét körülbelül ötszáz esztendőre teszik, s Angolországban keresik.

Abban az időben az egyes mesterségek művelői külön czéheket alkottak. A kőművesek és kőfaragók czéhe Angliában igen nagy tisztességnek örvendett, úgy annyira, hogy

a czéhvel összeköttetésben álló úri emberek kitüntetés számba vették, ha őket, mint a kőműves mesterség tisztelőit, vagy pártfogóit a czéh-tagok maguk körébe befogadták, s a műhelyek szokásaival megismertették.

Mivel e befogadott kőművesek, az egyszerű, derék, egyenes gondolkodású kőműves és kőfaragó iparosok körében magukat nagyon jól érezték, számuk mindinkább emelkedett, nagyobb műveltségüknél fogva az építő műhelyek alakítására és munkásságára döntő befolyást nyertek, magukat e kőműves és kőfaragó iparosokat azonban nemsokára háttérbe szorították.

1663-ban történt, hogy a kőfaragók és kőművesek közgyűlésén az összes tisztségeket ily befogadott kőművesek nyerték el. Ettől fogva mind ritkábban kerülnek szóba maguknak az iparosoknak ügyei, s a beszélgetések, tanácskozások tárgyát az emberiség javításának, boldogulásának feltételei és előmozdítása képezik.

Természetesen a kétféle kőművességnek ez úton csakhamar külön kellett válnia.

A befogadott kőművesek nemsokára, az iparosok mellőzésével megalapították a mai szabadkőin íves szövetséget: a szegények segítésére, az ügyefogyott gyámolítására, a bűnös javítására, az elnyomottak védelmére, a tudatlan nevelésére, az igaznak, a szépnek, az erkölcsi jónak ápolására és terjesztésére.

Az ily módon alakult szabadkőművéség megtartotta a régi nevet, mert a kőműves munkálkodásához hasonlítja a magát:

Amint a kőművesnek minden munkájában arra kell ügyelnie, hogy fala a zsinór, a csüggő, a derékszög iránya szerint egyenes legyen, úgy kell nekünk is minden cselekedetünket az Isten, a haza és embertársaink iránt tartozó kötelességeinkhez hozzámérni;

Amint a kőművesnek a kő, a téglá egyenetlenségeit le kell faragnia, hogy azt helyesen felhasználhassa, úgy kell nekünk is lefaragnunk mindazok emberi gyarlóságait, ferdeségeit, akiket munkálkodásunkban értékesíteni akarunk;

Amint a kőmíves apró téglából kövekből, homokszemekből építi fel a legnagyobb palotát, úgy kell minékünk is sokaknak apró jó tetteiből felemelnünk az emberszeretet hatalmas intézményeit;

Amint a kőmíves nem kívánja meg, hogy számon tartsák, melyik követ, melyik téglát rakta ő bele a hatalmas alkotásba, hanem társaival közös megállapodással fáradozik, s együtt örül a munka sikerén; úgy mi sem hangoztathatjuk sohasem, mivel járul egyikünk, másikunk közös jócselekedeteinkhez, hanem munkálkodunk békés egyetértésben, s közösen élvezzük fáradozásunk erkölcsi sikerét, eredményét;

Amint a kőmíves a téglá kis darabját sem veti el, hanem megkeresi okosan azt a helyet, ahol a törmelék is értékesíthető; úgy nem szabad keveslenünk nekünk sem a jó cselekedet bármily kis megnyilatkozását, hanem fel kell azt használnunk a maga helyén;

Amint a kőmíves csak hibás, csak roskatag, vagy az építést gátló falat rombol le, hogy jobbat, tökéletesebbet emeljen helyébe,

úgy mi is csak az előítéletek, az elfogultság düledező várait, s az emberiség haladásának akadályait bontogatjuk, hogy nemesebb alkotásokat létesítsünk felettük;

Amint a kőműves a mész keverékét önti a falnak minden részébe, s kemény közzé köti össze általa a téglák millióit, úgy kötjük mi is minden cselekedetünket egységessé a felebaráti szeretet összetartó erejével.

Bármily nemes törekvése legyen is a szabadkőművességnek, nem hiányzanak ellenségei. Vannak, akik azt feleslegesnek tartják, sőt vannak olyanok is, akik gyűlölettel tekintenek rá, s nem restelik azt megrágalmazni.

Egy intézmény sem felesleges, mely nemes célokat tűz maga elé, s a közjóra való munkálkodásában eredményeket elérni képes.

Hogy pedig ellenségeink vannak, azon senki sem fog csodálkozni, aki meggondolja mily üldözést kellett sokszor a világ legnagyobb emberinek az elfogultak, s a tudatlanok részéről elszenvednie. Nem ide-

gén földön végezte-e földi pályafutását a mi Rákóczyuk, a mi Kossuthunk? nincs-e minden vallás múltja az ő mártírjainak történetével tele? s nem kellett-e Krisztusnak a kereszfán vértanú halált szenvednie a szeretet isteni vallásának tanításáért?!

Azt mondja felőlünk a rágalom, hogy mi az oltár, a trón ledöntésére munkálkodó titkos társaság vagyunk.

Hiszen ezrével vannak a szabadkőművességben a különböző vallások felszentelt papjai, s a magyar szabadkőművesség is nem egy kiváló apátot, püspököt számolt már tagjai sorában!

És mit keresnének közöttünk a hercegek és koronás királyok?!

Mióta a szabadkőművesség fennáll, a legkiválóbb fejedelmek voltak vezérei között. Ma is köztudomású, hogy a svéd királya, s az angol nemzet trónörököse szabadkőműves nagymesterek!

A szabadkőművesség nem is titkos társaság. Volt idő, igaz, mikor a szabadkőművesek csak titokban tarthatták összejöveteleiket. Ez azonban akkor volt, midőn

a szabadság ellenségei a felvilágosodott férfiakat üldözték, börtönre vetették megkínózták, kivégezték.

De nem tudja-e mindenki, hogy maga a kereszténység mily rémítő üldözést szenvedett évszázadokon keresztül és hogy az első keresztények csak titkos helyeken tarthatták meg összejöveteleiket, s vallásos szertartásaikat. Jut-e eszébe ma valakinek azért a kereszténységet titkos társaságnak nevezni?

Minden 'szabad országnak, amilyen a mi hazánk is, megvannak a maga törvényei, melyek szerint a polgárok társulatokba csoportosulhatnak. A magyar szabadkőművesek éppen úgy betérjesztették alapszabályaikat az illetékes miniszter elé, mint bármely más egyesület, s midőn Wenckheim Béla báró miniszter a páholyok alakulására az engedélyt megadta, ez nem történhetett az apostoli királynak: I. Ferencz Józsefnek hozzájárulása nélkül.

Szeged sz. kir. város első volt azok között, ahol ez engedély alapján szabadkőműves páholy létesült, már 1870. május 29-én.

A szabadkőművesség annyira nem tit-

kos társaság, hogy elvei, törekvései, szervezete, története mind-mind megvannak írva könyvekben, s akár egész könyvtárt szerezhethet bárki belőlük a legelső könyvkereskedő útján.

Annyira nem vagyunk titkos társaság, hogy a legnagyobb örömnépeink közé soroljuk e mai napot, midőn Szegeden, egy díszes templom szomszédságában, felemelve látjuk hajlékunkat, amelynek homlokzatára odaírjuk a honszerző „Árpád“ nevét, felteszszük díszül jelvényeinket, s akár kiírhatjuk törekvéseink rövid foglalatja gyanánt: az Isteni és emberi törvények tiszteletét, a haza szeretetét, s a közjó előmozdítására szentelt munkásságot!

Ez épületet mi szegedi szabadkőművesek arra a célra emeltük, hogy itt szigorúan megválogatott férfiak társaságában eszünk élesebbé, szívünk nemesebbé, ízlésünk finomabbá váljék, s a jóra való törekvésben megerősödjünk; hogy az igazi műveltség terjesztésében, szerencsétlen embertársaink sorának javításában önzetlenül fáradozzunk; támogassunk minden nemes ügyet, bárki

legyen is annak kezdeményezője, s küzdj link a szeretet fegyvereivel minden rosszaság, minden zsarnokság ellenében.

Ez minden szabadkőmíves páholy rendeltetése.

De a szegedi páholynak van még egy külön feladata is.

Midőn e nagy várost az 1879-eliki árvíz a föld színéről elseperte, s a polgárok földönfutókká lettek, a szabadkőmívesség világra szóló szövetsége volt a legelső, mely felségítésünkre az egész világ társadalmának érdeklődését és áldozatkészségét felkeltette.

Ezereket küldtek a szabadkőmívesek e város szerencsétlenei megmentésére, száz- ezreket és százezreket az általuk javunkra rendezett és vezetett társadalmi gyűjtések és ünnepek eredményei gyanánt. A polgárság ezt nem tudja, nem is kell tudnia, de tudják szabadkőmíves testvéreim, akik itt körülöttem állanak; és mivel csak silány ember feledkezhetik meg azon jótevő kézről, mely felemelésére sietett az összerokadás keserves idején, míg e ház állni fog, s szabadkőmíveseké lesz, e helyen fogjuk

ápolni, mint szegediek, a szabadkőmívesség iránt hálaérzetünket, s szent örökségül adjuk azt át testvéreinknek, akik majdan bennünket a szabadkőmíves munkában felváltani fognak.

Most már tudják önök, kik számára emelték kezük munkájával ez épületet, s mi lesz e ház jövő rendeltetése.

Legyenek büszkék e munkájukra!